

Rewilding w Polsce

Gospodarka leśna

*Las mieszany liściasty, rezerwat przyrody NSG Karlsburger und Oldenburger Holz, Rewilding Delta Odry.
Florian Möllers / Rewilding Europe*

Główne zagadnienia

- Definicja lasu i ogólne ramy prawne
- Obowiązujące przepisy dotyczące planowania i gospodarki leśnej
- Specjalne systemy ochrony lasów
- Środki zapobiegania pożarom lasów

Najważniejsze wnioski

- 1 Prawna definicja „lasu” jest znacznie węższa niż jego potoczne rozumienie.
- 2 Nadzór nad gospodarowaniem lasami prywatnymi sprawuje państwo.
- 3 Istnieją dwa kluczowe rodzaje przepisów dotyczących planowania, których należy przestrzegać, a także specjalne systemy ochrony lasów.
- 4 Zapobieganie pożarom to obowiązek ogólny, jednak właściciele lasów są zobowiązani do wdrożenia określonych środków ochronnych.

Spis treści

1. Definicja lasu i funkcjonowanie gospodarki leśnej.....	2
2. Własność lasów	3
3. Podstawowe przepisy dotyczące planowania mające zastosowanie do gospodarki leśnej	4
4. Czy istnieją szczególne systemy ochrony lasów?	4
5. Środki zapobiegania pożarom lasów.....	5

1. Definicja lasu i funkcjonowanie gospodarki leśnej

Nie każdy obszar określany potocznie jako „las” odpowiada jego definicji w polskim prawie. W zależności od tego, czy dany teren kwalifikuje się jako las na podstawie Ustawy o lasach¹, mogą obowiązywać różne zasady gospodarowania i ochrony.

Ustawa o lasach definiuje „las” jako grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi, drzewami i krzewami oraz runem leśnym) przeznaczony do produkcji leśnej lub stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo wpisany do rejestru zabytków, oraz grunt związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej np. budynki, drogi, miejsca składowania i parkingi leśne.

Ustawa o lasach nie tylko definiuje pojęcie lasu, ale także ustanawia nadrzędne ramy prawne dotyczące lasów i działalności leśnej w Polsce. Jej przepisy obejmują wszystkie lasy, niezależnie od formy własności. Podstawą regulacji są następujące zasady gospodarki leśnej:

- powszechna ochrona lasów,
- trwałość utrzymania lasów,
- ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich funkcji lasów, oraz
- powiększanie zasobów leśnych.

Ustawa o lasach **dotyczy przede wszystkim leśnictwa produkcyjnego**, w szczególności pozyskiwania drewna. Przestrzeganie jej przepisów jest niezbędne przy planowaniu wszelkich działań związanych z gospodarką leśną na danym terenie, takich jak wycinka drzew czy inne formy ingerencji wpływające na ekosystem leśny. Przepisy ustawy mają zastosowanie także do obszarów, na których dokonano wycinki i na których roślinność leśna ma się naturalnie odtworzyć.

Należy pamiętać, że grunty, które nie spełniają powyższych warunków, nie stanowią lasu w rozumieniu Ustawy o lasach. Przykładowo, jeżeli teren stanowi powierzchnię co najmniej 0,10 ha, porośnięty jest zwartą roślinnością leśną (drzewa, krzewy lub runo leśne), lecz **nie jest** przeznaczony do produkcji leśnej (do użytku gospodarczego), nie stanowi rezerwatu przyrody, nie wchodzi w skład parku narodowego i nie jest wpisany do rejestru zabytków, wówczas Ustawa o lasach nie będzie miała do niego zastosowania. W takim przypadku wszelkie działania związane z gospodarką leśną będą podlegały przepisom Ustawy o ochronie przyrody („Ustawa o ochronie przyrody”)². Dlatego w przypadku wątpliwości co do tego, czy Ustawa o lasach ma zastosowanie do danych obszarów zalesionych, konieczne jest zasięgnięcie opinii przedstawicieli władz lokalnych.

Kolejnym istotnym aspektem jest nadzór władz publicznych nad gospodarką lasami prywatnymi w Polsce. Jeśli dany las podlega Ustawie o lasach, nadzór nad nim sprawuje starosta. W przeciwnym razie, wycinka drzew lub usuwanie krzewów może wymagać zgody burmistrza.

2. Własność lasów

Lasy w Polsce mogą być własnością państwową (Skarbu Państwa) lub prywatną (osób fizycznych, firm, gmin itp.)³. Na potrzeby niniejszego opracowania lasy niepaństwowe określa się mianem lasów prywatnych.

Zarówno lasy prywatne, jak i państwowe mogą być wykorzystywane do pozyskiwania drewna, celów rekreacyjnych oraz innych aktywności. Dobra naturalne (korzyści wynikające z zasobów leśnych) znajdujące się na terenach prywatnych należą do właściciela gruntu. Posiadanie lasu nie wymaga uzyskania koncesji ani zezwolenia, jednak działalność leśna musi być prowadzona zgodnie z obowiązującymi przepisami, opisanymi poniżej.

Rezerwat przyrody NSG Karlsburger und Oldenburger Holz, Rewilding Delta Odry.
Florian Möllers / Rewilding Europe

3. Podstawowe przepisy dotyczące planowania mające zastosowanie do gospodarki leśnej

W przypadku lasów objętych Ustawą o lasach obowiązują dwa główne rodzaje przepisów planistycznych: (i) plany urządzenia lasu oraz (ii) uproszczone plany urządzenia lasu^{4/5}.

Oba rodzaje planów mają na celu ochronę lasów ze względu na ich korzystny wpływ na klimat, jakość powietrza, zasoby wodne, glebę, życie i zdrowie ludzi oraz równowagę ekosystemów. Plany te mają również na celu ochronę lasów i ekosystemów leśnych o szczególnym znaczeniu dla zachowania różnorodności

biologicznej, ochronę leśnych zasobów genetycznych, a także zachowanie walorów krajobrazowych i wsparcie badań naukowych.

Do innych celów należy zachowanie gleb oraz ochrona obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie lub degradację, zabezpieczenie wód powierzchniowych i podziemnych oraz wspieranie retencji wody. Ponadto, plany te promują zrównoważoną produkcję opartą na racjonalnym wykorzystaniu surowców leśnych i użytków ubocznych⁶.

4. Czy istnieją szczególne systemy ochrony lasów?

Tak, Ustawa o lasach przewiduje specjalny reżim dla „lasów ochronnych”⁷. Są to lasy, które przykładowo chronią glebę przed erozją, zapobiegają usuwaniu ziemi, wrywaniu skał czy lawinom, chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne na obszarze zlewni, czy stanowią drzewa nasienne lub oazy dla zwierząt i roślin podlegających ochronie gatunkowej.

Status „lasu ochronnego” może zostać nadany lub cofnięty przez Ministra Środowiska na wniosek Dyrektora Generalnego, który w przypadku lasów państwowych musi wcześniej uzyskać opinię rady gminy.

Lasy ochronne posiadają własne plany urządzenia lasu, a zasady ich uznawania oraz sposób gospodarowania są określone w rozporządzeniach wydanych przez Ministra Środowiska.

*Ueckermünder Heide zimą, Rewilding Delta Odry.
Agnieszka Soboń / Rewilding Oder Delta*

5. Środki zapobiegania pożarom lasów

Każdy ma ogólny i nadrzędny obowiązek podejmowania wszelkich niezbędnych środków ostrożności w celu zapobiegania pożarom. Obowiązek ten dotyczy wszystkich użytkowników gruntów leśnych.

Zapewnienie niezbędnego sprzętu gaśniczego na terenie leśnym jest jednak obowiązkiem właściciela lasu. Do sprzętu gaśniczego zalicza się sprzęt służący do zapobiegania, wykrywania i gaszenia pożaru lub ograniczania jego skutków, w szczególności: urządzenia wchodzące w skład systemu alarmowego i dyspozytorskiego, systemu obserwacyjnego, patrolowego i urządzenia związane z poborem wody ze źródeł dla systemu ochrony przeciwpożarowej lasu.

Na terenach leśnych zabronione jest:

- pozostawianie powalonych gałęzi, chrustu, powalonych drzew i gruzu w promieniu 30 m od krawędzi torów kolejowych lub drogi publicznej, z wyjątkiem sytuacji, gdy droga jest nieutwardzona,
- prowadzenie działań mogących spowodować zagrożenie pożarowe w lasach i na obszarach śródleśnych, na łąkach, torfowiskach i wrzosowiskach, a także w promieniu 100 m od granicy lasu, w szczególności:
  - o szczególności:
  - o rozpalanie ognia poza wyznaczonymi paleniskami,
  - o palenie tytoniu, z wyjątkiem miejsc utwardzonych i miejsc przeznaczonych do przebywania ludzi, lub
  - o niezachowanie odległości co najmniej 100 m od lasów i terenów zalesionych przy wznoszeniu hałd lub stosów.

Widok z lotu ptaka na meandry rzeki Iny, okolice Krzewna, Pomorze Zachodnie.
Florian Möllers / Rewilding Europe

Przypisy

- 1 Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach („**Ustawa o lasach**”): tekst jednolity opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2022 r., poz. 672 z późniejszymi zmianami. Inne istotne regulacje zawarte są w Ustawie o ochronie przyrody, Ustawie OOS oraz Kodeksie cywilnym.
- 2 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody: tekst jednolity opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2022 r., poz. 916 z późniejszymi zmianami.
- 3 W Polsce około 94% lasów prywatnych znajduje się w rękach osób fizycznych. Około 4% stanowią lasy zarządzane przez wspólnoty gruntowe. Pozostałe lasy prywatne, należące m.in. do rolniczych spółdzielni produkcyjnych, kościołów, stowarzyszeń religijnych oraz organizacji branżowych i innych, zajmują stosunkowo niewielki obszar.
- 4 Plany urządzenia lasu sporządzane są na okres 10 lat, z uwzględnieniem warunków przyrodniczych i ekonomicznych danego lasu oraz celów i metod określonych dla każdego drzewostanu. W uzasadnionych przypadkach plan może zostać sporządzony na krótsze okresy, np. w przypadku szkód lub klęsk żywiołowych. Ta zmiana czasu trwania musi zostać zatwierdzona przez organ odpowiedzialny za plan urządzenia lasu. Plany urządzenia lasu zawierają: (i) opis lasów i terenów przeznaczonych do zalesiania, w tym a) określenie obszarów leśnych, terenów przeznaczonych do zalesiania i lasów ochronnych, b) zestawienie obszaru leśnego z roślinnością leśną (uprawami leśnymi) w podziale na gatunki drzew, klasy wieku, klasy bonitacji drzew i funkcje lasu; oraz (ii) analizę praktyk gospodarki leśnej w minionym okresie; (iii) program ochrony przyrody; (iv) definicje zadań, w tym w szczególności: a) określenie ilości drewna przeznaczonego do pozyskania, z podziałem na miazgę pochodzącą z obróbki drewna oraz powierzchnię przeznaczoną do wycinki, b) zalesianie i ponowne zalesianie, c) pielęgnację i ochronę lasu, w tym zabezpieczenia przeciwpożarowe, d) gospodarkę łowiecką oraz e) zapotrzebowanie na infrastrukturę techniczną.
- 5 Uproszczone plany urządzenia lasu sporządza się dla lasów prywatnych i gmin na wniosek starosty właściwego miejscowo i w ramach jego koordynacji. W przypadku lasów o powierzchni mniejszej niż 10 ha przeprowadza się inwentaryzację stanu lasu, której zakres jest jeszcze bardziej ograniczony niż w przypadku uproszczonego planu urządzenia lasu. Uproszczone plany urządzenia lasu obejmują: (i) ogólną charakterystykę lasów, terenów przeznaczonych do zalesiania oraz innych gruntów i nieruchomości będących pod zarządem powiatu, (ii) wyniki analizy gospodarki leśnej za miniony okres, (iii) opis zasad przyjętych przy określaniu zadań gospodarki leśnej dla okręgu, (iv) opis i podsumowanie zadań wynikających z planu urządzenia lasu, (v) program ochrony przyrody (w tym opis walorów przyrodniczych i kulturowych nadleśnictwa), (vi) prognozę zasobów drewna na koniec okresu zarządzania oraz (vii) podsumowanie działań zarządczych.
- 6 Ustawa o lasach, art. 7.
- 7 Ustawa o lasach, art. 15.

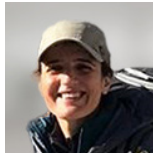
Skontaktuj się z nami

Więcej informacji na temat renaturyzacji i zagadnień poruszanych w niniejszej notce informacyjnej można znaleźć na stronach internetowych [The Lifescape Project](#) i [Rewilding Europe](#).

Jeśli masz jakiegokolwiek pytania, skontaktuj się z nami:

Elsie Blackshaw-Crosby
E: elsie.blackshaw@lifescapeproject.org

Catarina Prata
E: catarina.prata@lifescapeproject.org

Podziękowania

Dziękujemy Rewilding Oder Delta za podzielenie się praktycznymi doświadczeniami rewildingu w Polsce. Dziękujemy również Clifford Chance LLP za wsparcie prawne w przygotowaniu tej notatki informacyjnej.

Niniejsze opracowanie nie stanowi wyczerpującego omówienia wszystkich istotnych kwestii ani nie obejmuje wszystkich aspektów poruszanych w nim tematów. Nie stanowi również porady prawnej ani nie zawiera żadnych innych wskazówek. Podane w nim przykłady nie mają zastosowania do wszystkich sytuacji – w celu uzyskania konkretnej porady prawnej należy skonsultować się z doradcą prawnym.